

3. Лук'янчиков Є.Д. Форми взаємодії в процесі використання спеціальних знань. Вісник НТУУ «КПІ» Політологія. Соціологія. Право. 2009. № 3. URL: <http://visnyk-psp.kpi.ua/uk/2009-3/09-3-9.pdf> (дата звернення: 30.11.2019).

4. Мировська А.В. Концептуальні положення використання спеціальних знань при розслідуванні фальшивомонетництва. Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика). № 2. 2014. С. 15–19.

Печора Каріна Володимирівна,

курсант навчально-наукового інституту № 1
Національної академії внутрішніх справ

ПРИЗНАЧЕННЯ СУДОВИХ ЕКСПЕРТИЗ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ НЕЗАКОННОГО ОБІГУ ЗБРОЇ

Правовою основою діяльності підрозділів Національної поліції, пов'язаної з протидією та запобіганням злочинам, у т.ч. і незаконному обігу зброї є Конституція України, закони України «Про Національну поліцію», «Про оперативно-розшукову діяльність», Кримінальний та Кримінальний процесуальний кодекси України тощо.

Незаконний обіг зброї – узагальнений термін, який включає протиправні кримінально-карані дії з різними видами зброї, бойових припасів та вибухових речовин, а саме: переміщення через митний кордон України поза митним контролем або з приховуванням від митного контролю (ст. 201 КК України), викрадення, привласнення, вимагання, заволодіння шляхом шахрайства або зловживанням службовим становищем (ст. 262, 410 КК України); носіння, зберігання, придбання, передача, збут, виготовлення, ремонт (ст. 263, 2651 КК України); переробка, фальсифікація, видалення чи зміна маркування (ст. 2631 КК України); недбале зберігання (ст. 264 КК України); порушення правил зберігання, використання, обліку, перевезення, поводження (ст. 267, 414 КК України); незаконне перевезення на повітряному судні (ст. 269 КК України); умисне чи необережне знищення або пошкодження (ст. 411, 412 КК України); втрата або зіпсування (ст. 413 КК України); розроблення, виробництво, придбання, зберігання, збут, транспортування (ст. 440 КК України). Усі відзначені злочини об'єднує однаковий предмет злочину – це зброя, в тому числі бойові припаси, вибухові речовини та пристрої [1].

З урахуванням розмаїття злочинів, предметом яких є зброя, для розслідування може бути запропонований комплекс експертиз, серед яких обов'язковою є експертиза зброї й слідів її застосування. Обов'язковість проведення цієї експертизи пояснюється необхідністю встановлення належності виявлених предметів до певного виду зброї, вибухових речовин або пристроїв. Цією ж експертизою встановлюються інші характеристики зброї: технічний стан, спосіб виготовлення, придатність до стрільби, властивості щодо ураження та

інші. У ході розслідування незаконного обігу зброї нерідко слід встановити джерело виготовлення досліджуваних предметів, справжність дозвільних документів, правильність ведення обліку зброї на підприємстві або військового підрозділу і т. д.

Найбільш поширеними судовими експертизами при розслідуванні цієї категорії злочинів є: судово-балістична, вибухово-технічна, експертиза металів і сплавів, хімічна, судово-товарознавча, технічна експертиза документів; судово-почеркознавча; трасологічна та ін.

Судово-балістична експертиза проводиться з метою встановлення належності предметів до вогнепальної зброї; визначення технічного стану зброї та боєприпасів і впливу його на здійснення пострілів; визначення виду, системи, моделі зброї; ототожнення її за слідами на снарядах (кулях, картечі) і гільзах; обставин пострілу (напрямку і відстані пострілу, місцезнаходження особи, яка стріляла, та ін.), а також вирішення низки інших питань, пов'язаних із вогнепальною зброєю та її застосуванням.

Вибухово-технічна експертиза проводиться з метою встановлення належності матеріалів, речовин і виробів до вибухових речовин і боєприпасів, з'ясування обставин вибуху, визначення його природи, а також вирішення інших питань, пов'язаних із застосуванням вибухових речовин і вибухових пристроїв.

Експертиза металів і сплавів (металознавча експертиза) проводиться з метою виявлення металевих часток і слідів металізації на об'єктах, дослідження якісного і кількісного складу металів, сплавів та виробів з них, установлення технології та часу виготовлення виробів з металів і сплавів, умов їх експлуатації, видозмін, пов'язаних з обставинами певної події.

На вирішення *технічної експертизи документів* може бути поставлене питання про те, які відомості містять маркувальні позначення на представлений коробці (іншому упакуванні) з патронами (іншими боєприпасами), якщо їхній текст у звичайних умовах і з застосуванням наявних у розпорядженні слідчого технічних засобів не читається, оскільки його залито, закреслено або він вицвів.

Хімічна експертиза – відновлення знищених маркувальних позначень. Завданнями цього роду експертиз є встановлення номерів виробів, самого факту знищення або зміни маркування і способу цієї зміни. З цією метою на вирішення експертизи можна поставити такі питання: 1) чи піддавалися змінам маркувальні позначення на цьому виробі (зброї, основних комплектуючих); 2) яким був початковий зміст маркувальних позначень на виробі; 3) яким способом були знищені або змінені маркувальні позначення на виробі; 4) чи не використовувалися для виготовлення або зміни маркувальних позначень на інструменті чи матеріалі.

Основним завданням *технологічно-товарознавчої експертизи* є встановлення повноти походження технологічного процесу комплектуючих деталей, вилучених під час обшуку в злочинця, і

визначення їх вартості. Типовий перелік питань такий: 1) чи є представлені на експертизу предмети комплектуючими деталями до такої зброї; 2) чи мають представлені предмети дефекти, а якщо так, то в чому вони полягають і який відсоток придатності до збору готового виробу; 3) яка вартість представлених предметів, включаючи ПДВ.

Разом з тим, за потреби, під час розслідування можуть бути призначені і такі експертизи:

- трасологічна: встановлення належності окремих деталей одному екземпляру зброї, виявлення слідів рук і виробничих механізмів на зброї, відновлення знищених рельєфних знаків;
- почеркознавча: ідентифікація виконавця підписів в документах;
- лінгвістична експертиза усного мовлення, відео-, звукозапису, портретна: ідентифікація особи за усною мовою або зовнішністю, зафіксованими на відео-, фонограми;
- технічна експертиза документів: встановлення способу виготовлення документів, наявність в них змін;
- матеріалів, речовин та виробів: встановлення матеріалу, з якого виготовлена зброя, наявності сильнодіючих і отруйних речовин;
- мистецтвознавча: належність предмета до антикварної зброї, її історичне значення, культурна цінність.

Визначаючи момент призначення експертизи, необхідно враховувати: властивості та стан об'єктів експертного дослідження; необхідність та можливість отримання порівняльних зразків; особливості експертного дослідження (складність, наявність відповідних методик, час проведення та ін.); слідчу ситуацію.

Відповідно до ч. 4 ст. 69 КПК України експерт не має права за власною ініціативою збирати матеріали для проведення експертизи. Експерт може відмовитися від давання висновку, якщо поданих йому матеріалів недостатньо для виконання покладених на нього обов'язків [2].

Так, галузевим нормативним актом, який регулює діяльність щодо призначення та проведення експертних досліджень, є Закон України «Про судову експертизу» [3].

Список використаних джерел:

1. Шепітько В.Ю. Довідник слідчого. К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2001. 208 с.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 № 4651-VI в редакції від 11.06.2016 / Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.
3. Про судову експертизу: Закон України від 25.02.1994 № 4038-XII / Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4038-12/print>.